

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 601. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721241804288/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

de Haab! Du elskte Barn, som svævers, også denne vise er i tidens sentimentale smag, med melodi af R. Bay og med tekst optrykt hos Clausen (s. 71). – *Luk op for den lille Person*: der siges til den populære selskabssang »Tilgiv, ærværdige Hr. Eremit/Om jeg forstyrer din Ro«, der har omkvædet: »Luk op! for den lille Pedro!«; melodien hertil er blevet tilskrevet Hanna Irgens (1792-1853), teksten optrykt hos Clausen (s. 72f).

- 189** *Studiosuser Chirurgie*: (latin-) kirurgstuderende, dvs. barbersvende (da kirurgien henhørte under barberfaget). – *staae sig*: holde stand, klare sig. – *fix*: flink, dygtig rask. – *gjøres behov*: (sv.) blive nødvendigt. – *Coffure*: (fr.) frisur. – *Ole Colonne*: forvanskning af: eau de Cologne (fr.): kølnervand, let parfume.
- 191** *Udmærket godt med Kryds*: udmærket godt, forkortet: ug, var den højeste karakter på den i datidens skole anvendte (ørstedske) karakter-skala, hvorpå et k. betegner en forhøjelse.
- 192** *mykke bra i*: (sv.) meget god (dygtig) til. – *intrigant*: listig, rænkefuld. – *practicerer*: lyster. – *Statsager*: politiske anliggender. – *Borsdorffer-Æbler*: Æ. af den særlig fine sort B. (efter oprindelsesstedet Portsdorf i Schlesien). – *Kommers*: «fjas» eller blot: forbindelse.
- 193** *de snavs Penge*: den smule p., den sølle skilling. – *Prøve paa Trines Fremgang i sine Videnskaber*: Oehlschläger påpegede selv (i en anmeldelse i *Prometheus* I, 1832, se F. L. Liebenberg; *Bidrag til den oehlschlägerske Litteraturs Historie* II, 1868, s. 144), at den flg. situation mindede »vel meget« om en tilsvarende scene (nemlig IV, se Oehlschläger, *Portiske Skrifter* XIV, udg. af F. L. Liebenberg, 1859, s. 324-29) i hans egen komedie *Robinson i England* (udg. 1819, opf. 1823); ligheden er unægtelig slående. – *Videnskaber*: kundskaber.
- 194** *hollandske Østers*: Holland var kendt for østersfiskeri og -eksport. – *fortalte sig*: talte galt (af vanvare). – *London (...) Over fire Tusind*: Londons befolkningstal var i begyndelsen af det 19. årh. godt 864.000. – *Kjøbenhavn og Christianshavn tilsammen*: se n.t.s. 181.
- 195** *Mennesket har Pligter (...) imod sig selv*: fra N. E. Balles *Lærebog i den Evangelisk-kristelige Religion, indrettet til Brug i de danske Skoler* fra 1791, kap. VI B: »Om Pligterne imod os selv« (1791, s. 60-66). – *Hallagers Læsebog*: Morten Hallager (1740- 1803) var en kendt da. skolemand og populær forfatter, hvis kundskaber og smag dog ikke stod mål med hans flid og virkelyst (i oplysningstidens ånd); blandt hans talrige og meget benyttede skolebøger findes to fr. læsebøger, hvoraf den ene, der længe gik under navnet »Hallagers Læsebog« bar titlen *ABC instructif pour apprendre aux enfans les éléments de la langue*

françoise, udkom 1797 og oplevede sit 7. oplag 1824. – »*Laissez la vanité*«: (fr.): Undgå (= lad ... fare) forfængelighed(en).

- 196 »*Donnez (...) en Mark*: denne sætning oversætter Trine (potentielt) korrekt, omend »marque« i sammenhængen med »vanité« nok snarere har betydningen: hæderstegn, udmærkelse. – *Marchez vous (...)* *Oui comça*: den fr. samtaleøvelse føres af begge parter på et fejlfuldt fransk; meningen ser ud til at være flg.: Frøkenen: »Går du sommetider ud og spadserer udenfor? Frisk mod, lille frøken!« Trine: »Ja, vist.« Frøkenen: »Hvor gammel er du?« Trine: »Ja, vist.« Frøkenen: »Det er snart sommer. Vil du tage med skolen i Dyrehaven?« Trine: »Ja, vist.«
- 197 *ofantlig vækker (...)* *Fransyskan*: (sv.) umådelig smuk fransk udtale. – *Wann sollen (...)* *Jahr*: (ty.): Zierlich: »Hvornår skal De konfirmeres?« Trine: »60 år [ental]!«; Trine forveksler altså sechzehn (16) med sechzig (60). – *Fremmede*: ndlædinge. – *Regula de Tri*: (af lat.: regula proportionum de tribus, regel om proportioner ud fra tre) den regneregul, der gør det muligt at bestemme den fjerde (ubekendte) størrelse i en proportion, når man kender de tre øvrige.
- 198 *Parquet(-Billet)*: parket, se n.t.s. 17. – *Moerskabs-Theatret paa Vesterbro*: det beskedne, men i samtiden meget populære underholdningsteater, der åbnedes 1817; repertoireet bestod mest af pantomimer, fremført af skuespillerfamilierne Price og Casorti (se n.t.s. 20); teatret spillede hele året, altså også om sommeren («i Kirsebærtiden»). – *vidtøftigt*: kompliceret. – *In diesen heiligen Hallen*: (ty.: i disse hellige haller), tempelpræsten Sarastros arie fra Mozarts opera *Die Zauberflöte* (se n.t.s. 187), der adskiller sig fra de fleste andre Mozartoperaer ved at have tysk libretto; det er en af operalitteraturens dybest liggende basarier, »sangpædagogen« her vil lade den 12-årige pige optræde med! – *præluderer*: indleder med et forspil.
- 199 *Mel. An (...)* *Frühlingsmorgen*: der sigtes til et digt af Goethe, hvis rette titel (førstelinje) imidlertid er: »An dem reinsten Frühlingsmorgen« (På den reneste forårmorgen), musikken er af D. Cimarosa (1749-1801), idet sangen (som Goethe senere spaltede i to: »Die Spröde« + »Die Bekehrte«) indgår som arie i C.s opera *Impressario in angustie* (*Impressario i knibe*), som Goethe hjembragte fra sin rejse til Italien (1786-88) og oversatte under titlen *Die theatralischen Abenteuer* (*De teatraliske eventyr*, 1797); musikken findes i Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville II*, 1919, s. 17. – *Roulade*: virtuosmæssigt toneløb i sang, koloratur; den krævende ital. vokalmusik var højeste mode bl. samtidens musikdilettanter i Kbh. – *den lette Fidelberger*: »Le fidèle